

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.п.н. Минчо Христов Куминев, ТУ - София

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

област на висше образование   3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление   3.3 „Политически науки“,
докторска програма   „Политология“

Автор: ПЕТЪР ДИМИТРОВ ПАВЛОВ

Тема: „СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРАКТИКИ
ЗА ХОРАТА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ“

Научни ръководители:

проф. д-р Теодора Бакърджиева,

доц. д-р Калоян Смилков

Общо описание на представените материали

Със заповед № 766/26.10.2023 г. на Ректора на Варненски Свободен Университет „Черноризец Храбър“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА И ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРАКТИКИ

ЗА ХОРАТА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 3.3 „Политически науки“, докторска програма „Политология“

Кратки биографични данни за докторанта

Според представената автобиографична справка докторантът Петър Павлов е защитил бакалавърска степен по журналистика във ВСУ „Черноризец Храбър“ през 2005 г. Продължава своето обучение като магистър в същия университет, като през 2007г. защитава магистърска теза по специалност журналистика и връзки с обществеността с тема „Печелившата реклама в интернет.“.

Владее руски и английски езици. Преподавател по аудио-визуални техники и технологии в различни магистърски и бакалавърски програми на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Има участия в редица арт и медийни форуми в България и чужбина. Ръководител на Студио Фото и Видео на Творческа къща „Вижън арт“ към Агенцията за социално развитие „Вижън“. Режисьор на множество филми, участвали в различни фестивали.

Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Авторът на дисертационния труд Петър Димитров Павлов е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ, Факултет „СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ“

Дисертационният труд е в обем 182 страници. Състои се от увод, изложение в 3 глави, заключение, списък на използваните източници. Съдържанието на всяка от главите е разкрито в отделни параграфи. Основният текст е в обем 172 страници и включва 4 фигури.

Използваната библиография обхваща 110 литературни източника на български и английски език, сред които, монографии, студии, статии, интернет сайтове и други. Във връзка с темата на дисертационния труд са направени необходимите за защитата на дисертационния труд 3 публикации.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита пред Научно жури от катедра „Администрация и управление“ при факултет „Социални, стопански и компютърни науки“.

Актуалност на разработваната тема.

Темата „Социална политика и образователни практики за хора със специални образователни потребности“ е особено актуална, доколкото акцентира върху проблемите и статута на хората в неравностойно положение. Разглеждат се политиките на социалните агенции и структури. Обхванати са няколко взаимосвързани процеса. Значителни групи от хора в неравностойно положение са обект на социално изключване, базирано върху ниска квалификация, физически недъзи или здравословни проблеми. Етническите малцинства и мигрантите, също са често са социално изключени. България е една от страните членки на ЕС, в които на хората с увреждания и тези с интелектуални затруднения не е дадена достойна възможност за работа и социален живот, което превръща настоящата разработка в актуална и навременна.

Оценка на резултатите и приносите на кандидата

Всяка една от частите на дисертационния труд е формулирана и представена съобразно изискванията за форма и съдържание. Между различните части има кохерентност.

В увода е определена целта на изследването, от което произтичат формулираните научноизследователски задачи. Обект и подобекти на дисертационното изследване са доставчиците на услуги за хора с увреждане чрез развитие на мрежата за създаване на социални услуги в малките градове и населени места. Като подобекти на изследването съответно са: 1. “Осигуряването на материални и човешки ресурси за социалните услуги чрез лобирането пред държавни и местни власти, разработването на проекти за осигуряване на материални и технически условия и реализиране на социални услуги за генериране на собствен принос.” 2. “Националната мрежа на доставчиците на услуги за хора с увреждания, обученията им чрез създаване на помощно бюро, предоставянето на информация и консултантски услуги чрез осигуряването на логистична подкрепа и възможности за европейско и национално партньорство“.

Предметът на изследване е базиран на интердисциплинарен модел, включващ изследвания на социалните политики, ангажирани към хората в неравностойно положение, и второ, ролята на информационните науки и комуникационните технологии,

Всеки един от разработените елементи показва добро разбиране на темата, както и основните акценти, които трябва да са в основата на анализа. В увода е посочена и използваната методология, която включва комплексен и системен подход, както и проблемно-хронологичен метод и изследване процеса на взимане на решения. Всяка една от трите глави на дисертационния труд следва тематичната логика представена в увода.

Изследователският проблем е свързан с констатацията за липса на достъпна среда за хората в неравностойно положение. Основната цел на изследването е да се проучат възможностите за интегриране и приобщаване на хора в неравностойно положение, според потребностите им, и да се улесни социалното им включване чрез Информационно-комуникационните технологии - ИКТ (уеб, интерактивни, облачни, интернет технологии).

Първа глава е озаглавена „Политики и стандарти на социалните услуги за трудова заетост“. Тук е отразена ролята на Европейският социален фонд (ЕСФ) при създаването на предприятия в социалната област като източник на работни места, особено за групи от хора, които изпитват затруднения с намирането на работа. Засегнат е приноса на „социалното предприемачество“. разискват се политиките за достъп до здравни и социални услуги. В Европейския съюз (ЕС) един на всеки шест души е с увреждане, вариращо от леко до тежко.

Втора глава е озаглавена „Предизвикателствата в жизнената среда на хора в неравностойно положение“. Тук се описват политиките на дългосрочната грижа и основните принципи за изграждане на мрежа от достъпни и качествени услуги в общността и в домашна среда, като се разглеждат политиките за дългосрочна грижа и устойчивост в страните от ЕС

Организациите, занимаващи се със социално осигуряване се профилират като доставчици на услуги за хора с увреждания и други нуждаещи се от подкрепа хора в областта на образованието, заетостта, културата и социалното развитие.

Третата глава е озаглавена „Предизвикателствата на приобщаващото образование в Република България“. Тук се анализира системата на средно образование в България и специалните образователни услуги за ученици в неравностойно положение. Засегнати са някои нови технологии за интеграция на хората в неравностойно положение. Традиционните методи в образователните процеси през последните десетилетия показват все-повече недостатъци, което отваря пътя за навлизане на нови методи и технологии в съответствие с развитието на науката и техниката. Засегнати са и предизвикателствата за достъпност в дистанционното обучение на студенти със специални потребности. Ролята на новите цифрови технологии и ефектът им върху обществото са част от анализиранияте проблеми. Засегнати са и предизвикателствата пред цифровата трансформация в ЕС.

Докторантът извежда и някои препоръки, като популяризиране на съществуващия опит, създаване на допълнителни курсове в областта на информационно-комуникационните технологии за хора със специални потребности.

Формулирани са научно-приложни приноси в областта на новите методи в дистанционното и електронно обучение и възможностите за адаптиране на внедрените технологии, модифициране на учебните материали и изградената виртуална учебна среда, които дават възможност за осигуряване равни възможности и достъп за всеки студент, резултатите от проведените обучителни курсове с хора със специални потребности показват по-пълноценната им реализация на пазара на труда. Като цяло дисертационният труд анализира и формулира един изключително актуален проблем – интеграцията на хората с увреждания в съвременното общество,

Оценка на публикациите по дисертацията

В представените документи е приложен само списък с публикациите по темата, но самите статии отсъстват, което не ми позволява да дам оценка на тяхното съдържание.

Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на представения дисертационен труд, както и на законовите изисквания. Научните приноси са включени в автореферата в края на текста.

Критични бележки и препоръки.

Темата на дисертационния труд е актуална. Предмет на анализ в нея са проблеми, чиято динамика оказва съществено влияние върху тяхното проследяване, анализ и възможности за прагматични изводи и прогнози. Дисертационният труд е добре разработен, с използването на многообразни източници, чието изследване представя проблематиката на хората с увреждания и тяхната интеграция. От представения текст няма данни за плагиатство. В дисертационния труд има някои стилистични и граматически дефекти, както и съкращения, но те не отнемат от смисловото съдържание и качествата на текста. Препоръчвам на докторанта да задълбочи изследванията по темата.

Заклучение

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ВСУ „Черноризец Храбър“. Темата е актуална и е в помощ на интеграцията на хората в неравностойно положение, като дава конкретни предложения. Представените материали и дисертационни резултати, независимо от отправените препоръки

съответстват на специфичните изисквания на ФАКУЛТЕТ „СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ. Докторантът изпълнява законовите наукометрични изисквания за получаването на ОНС „Доктор“.

Дисертационният труд показва, че докторант Петър Димитров Павлов притежава достатъчни теоретични знания, както и професионални умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Методиката е правилно подбрана. Процедурните законови изисквания са спазени.

Това е основание да дам положително становище и да предложа на уважаемото Научното жури да присъди образователна и научна степен „ДОКТОР“ в професионално направление 3.3 „Политически науки“, докторска програма „Политология“ на докторант Петър Димитров Павлов

19.11.2023 г.

София

Подпис: .....

(проф. дпн Минчо Христов Куминев)